

elaborat câte un singur rol, o fac fără cusur, iar personajele lor au carnație, rigoare, umanitate, altitudine artistică. Vindis Andrea, excelentul Galló Ernő, Szücs Ervin, Györgyjakab Enikő și Buzási András joacă câte trei, patru, cinci sau șase roluri, cu grijă pentru individualizare, chiar dacă rolul în cauză e mai curând un crochiu. Cu toții știu să nu patetizeze. Înțeleg că sunt parte dintr-o comedie tristă, așa cum e însăși viața boemei. Astfel încât, în decorul căruia i se potrivește de minune cuvântul *adecvare*, conceput de Carmencitta Brojboiu se naște încă un spectacol bun care înmulțește seria spectacolelor bune cu care se poate mândri, pe drept cuvânt, la ora actuală, Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca.

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca – Viața boemei de Aki Kaurismäki, după romanul *Scènes de la vie de bohème* de Henri Murger. Versiunea scenică: Mihaela Michailov. Regia artistică: Radu-Alexandru Nica. Dramaturgia: Biró Eszter. Scenografia: Carmencita Brojboiu. Video: Tofán Zsolt. Cu: Orbán Attila, Dimény Áron, Bogdán Zsolt, Péter Hilda, Vindis Andrea, Gallo Ernő; Szücs Ervin, Györgyjakab Enikő, Buzási András. Data premierei: 9 februarie 2007.

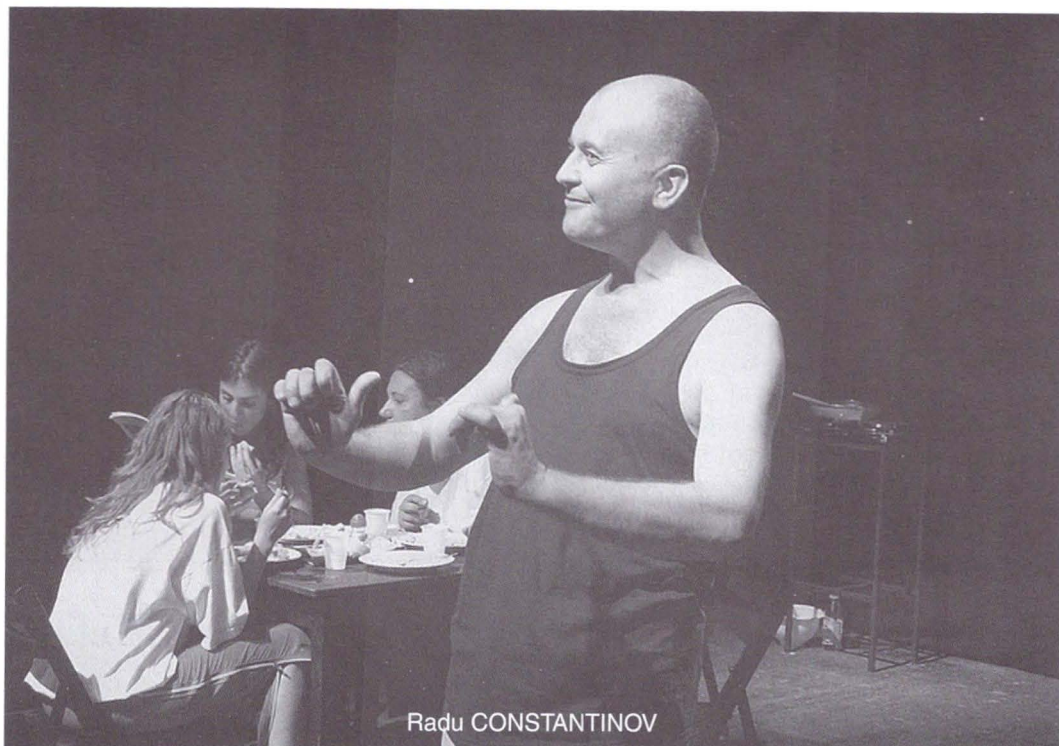
Andreea DUMITRU

Râmnicu Vâlcea

Despre povești topindu-se ca zăpada

S-a întâmplat să văd spectacolul montat vara trecută, la Râmnicu Vâlcea, de Alexandru Dabija abia la premiera găzduită de scena Odeonului, în cadrul Festivalului Național de Teatru (grație unui gest înțelept, merit să onoreze calitatea acestui spectacol). M-am bucurat atunci copilărește și m-am cutremurat de răs ascultând basmele populare, înșirate ca mătâniile pe sfoară, istorisite de câțiva actori ai Teatrului „Anton Pann” mai cu emoție, mai cu talent, mai cu poftă, mai încremenind „în ramă”, după firea și înzestrarea fiecăruia. Mi s-a părut atunci că Alexandru Dabija făcuse tot ce i-a stat în putință pentru a-i dezinhiba pe actori, că le deschisese, mai ales, cămărilor zăvorâte ale copilăriei și le reamintise uneltele de bază ale meseriei, că îi făcuse să creadă din nou nu doar în puterea poveștii, ci și în cea a unui teatru făcut mai din nimic, dintr-o sărăcie asumată și valorizată.

Dincolo de evidența faptului că regizorul nici nu ar fi putut cere prea mult unei instituții nevoite să supraviețuiască în condiții precare, înghesuită în clădirea anostă a unei case sindicale, mi-era limpede că Alexandru Dabija pornise lucrul la acest spectacol de la premise complet experimentale: la fața locului, fără nici un soi de rețetă și fără alte așteptări decât bucuria de a se juca împotriva curentului, în răspăr cu vremurile, dar peotriva celor dominați de ele, dând cu tifla, în mod subtil, aerului pragmatic și preocupat de sine al orașului, amneziei celor care, nu cu mulți ani în urmă, văzuseră aici producții semnate de Goange Marinescu, Dan Micu și Silviu Purcărete. Am recunoscut în montarea de la Râmnicu Vâlcea același impuls care îl purtase pe Alexandru Dabija la Turda, inspirându-i, cu o stagiune în urmă, oniricul *Omul cu valizele*

Radu CONSTANTINOV

de Eugene Ionesco, un spectacol sfidând ca un experiment avangardist atmosfera delabrată a localității, dar onorând la modul simbolic teatrul animat cândva de geniul lui Aureliu Manea.

Am revăzut, așadar, după câteva luni, ***Telefonu', omleta și televizorul'***, chiar pe scena Teatrului „Anton Pann” (din motive de frecvență anemică, aici se joacă de obicei cu publicul așezat pe gradene), nimerindu-mă într-o marți seara, în mijlocul unor liceeni greu de stăpânit, amenințând serios, prin replicile pe care și le adresau unii altora și prin piuitul telefoanelor mobile, bunul mers al reprezentației. Dacă lucrurile nu au scăpat de sub control, așa cum se întâmplă adesea chiar la case mai mari, în teatre cu tradiție și pretenții, asta s-a datorat exclusiv concentrării actorilor și neobișnuitei structuri a spectacolului, care integrează cu cea mai mare naturaleză planul imposibilului, al fabulosului într-un scenariu realist și nesofisticat.

Povești și basme mai spusese Alexandru Dabija și cu prilejul altor spectacole, *Jucăria de vorbe* după Arghezi, în versiunea nemțeană, sau *Înșir'te, mărgărite...* de V. Eftimiu, la „Nottara”, fiind doar cele mai apropiate exemple. Captivant este, de astă dată, efectul de oglindă rezultat din coexistența pașnică a două lumi aparent incompatibile: cea a basmului, prezentat în stare nudă, neprelucrat, nedramatizat și cea a povestitorilor fără vocație, în existența cărora actul istorisirii survine mai mult ca fapt accidental. Regizorul își prefațează, de altfel, spectacolul cu aceste cuvinte: *„Despre ce mai povestesc oamenii astăzi? Despre mâncare, călătorii, sănătate și despre ei înșiși. Și nu se mai cheamă povești, se cheamă ficțiuni. Și nu-i mai zice pălăvrăgeală, îi zice comunicare. Drept e că nu prea se mai povestește. Se comentează”*. E un punct de vedere

mult mai îngăduitor decât cel dezvăluit pe scenă. Povestitorii lui Dabija sunt înși banali, oameni ai tranziției, compatrioți surprinși în contexte mai mult sau mai puțin rutiniere, cu biografii abia schițate, dar nu imposibil de precizat: tatăl încercând cu greu să lege, la telefon, o conversație cu fiicele plecate, probabil, la muncă în Spania sau Italia; locatari ai unui apartament comun, disputându-și telecomanda televizorului ori întâlnindu-se în jurul mesei pentru a rumega resturile unei zile din care nu rămâne nimic de povestit. Tablouri lesne de recunoscut, insuportabil de familiare. „Pălăvrăgeala“ se reduce, în mod fatal, în spectacolul de la Râmnicu Vâlcea, la rudimente de conversații și formule stereotipe, emise de personaje inerte, afazice, gravitând în jurul telefonului, al sfinteii omlete și al... televizorului.

Și totuși, pe cât de anostă le e existența cotidiană, pe atât de firesc și reconfortant pare tonul povestitorului din clipa în care începe să-și deruleze basmul, în mod spontan, fără niciun ritual de premergător. *Bârnușca, Ciorba de om, Floacă-ntoarsă, Șarpele, Soarele, Fata popii, Cutia verde și Mortul* sunt tot atâtea versiuni prescurtate, de o oralitate frustă, savuros actualizată ale unor basme puțin cunoscute, desprinse din minunata colecție a Vioricăi Nișcov, *A fost de unde n-a fost* (Humanitas, 1996). Poveștile funcționează ca episoade de sine stătătoare, reușind, totuși, să iradieze în inexpresivul cotidian ceva din atmosfera lor robustă și însuflețită, după cum constatăm și atunci când intră în scenă un acordeonist pe ale cărui ritmuri sprintare personajele se prind în joc. Tranzițiile de la un episod la altul sunt făcute fără ostentație, prin acțiuni de o familiaritate domestică (un televizor este adus în cutia lui de carton și este pus în funcțiune, masa este pregătită la vedere, omleta e preparată și consumată în timp real). Poate cel mai interesant se dovedește modul în care e introdus în scenă basmul despre *Fata popii*, cu acțiunea-crainică de televiziune relatând în stilul „jurnalistic“ al „știrilor de la ora 5“, istoria plină de cruzime despre victima unei relații incestuoase, acuzată pe nedrept de pruncucidere. Într-adevăr, „despre ce mai povestesc oamenii astăzi“? Despre o lume crudă, nebună, dar una lipsită de mister și, din păcate, cât se poate de concretă.

Actorii se adaptează minunat la exigențele regizorului, susținând printr-un joc direct și esențializat (pentru care Cristian Alexandrescu, Doru Zamfirescu și Alina Magra au, cred, și nervul, și umorul necesar) acest spectacol curățat de orice detaliu inutil, cu un ritm dinamizat prin alternanța fabulos-cotidian. *Telefonu', omleta și televizoru'* se încheie la fel de insolit, deși pe o notă mai gravă decât cea de început, cu o istorioară poloneză decupată din antologia de „povești filosofice“ semnată de Jean-Claude Carrière (Humanitas, 1999), în care un orb descoperă, interogând și tatonând realitățile palpabile ale lumii, „forma“ unui lucru atât de fragil și efemer precum zăpada... Și câte nu sunt de înțeles aici.

Teatrul „Anton Pann“ din Râmnicu Vâlcea – Telefonu', omleta și televizoru', basme populare românești și o poveste poloneză. Regia: Alexandru Dabija. Cu: Cristian Alexandrescu, Laurențiu Stratan, Doru Zamfirescu, Florin Beciu, Raluca Păun, Ramona Drăgulescu, Radu Constantinov, Alina Mangra, Vasile Marinoiu (acordeon și strigături). Premiera oficială: 11 noiembrie 2006, la Teatrul Odeon din București, în cadrul Festivalului Național de Teatru.